

VERVOLG
OVER HET LAATSTE OORDEEL
en
OVER DE GEESTELIJKE WERELD

Oorspronkelijke titel:
Continuatio de Ultimo Judicio
Emanuel Swedenborg – Amsterdam 1763

Nederlandse vertaling door Henk Weevers
Digitale uitgave Swedenborg Boekhuis – 2017

INHOUD

- Hoofdstuk 1. Dat het laatste oordeel is voltrokken
- Hoofdstuk 2. Over de staat van de wereld en van de Kerk vóór het Laatste Oordeel en daarna
- Hoofdstuk 3. Over het Laatste Oordeel over de protestanten
- Hoofdstuk 4. Over de geestelijke wereld
- Hoofdstuk 5. Over de Engelsen in de geestelijke wereld
- Hoofdstuk 6. Over de Hollanders in de geestelijke wereld
- Hoofdstuk 7. Over de pausgezinden in de geestelijke wereld
- Hoofdstuk 8. Over de heiligen van de pausgezinden in de geestelijke wereld
- Hoofdstuk 9. Over de mohammedanen in de geestelijke wereld; en over Mohammed
- Hoofdstuk 10. Over de Afrikanen en over de heidenen in de geestelijke wereld
- Hoofdstuk 11. Over de Joden in de geestelijke wereld
- Hoofdstuk 12. Over de quakers in de geestelijke wereld
- Hoofdstuk 13. Over de Moravische broeders in de geestelijke wereld

VERVOLG OVER HET LAATSTE OORDEEL.

Hoofdstuk 1

Dat het Laatste Oordeel is voltrokken.

1. In een eerder werkje '[Over het Laatste Oordeel](#)' werden de volgende onderwerpen behandeld:

Dat het vergaan van de wereld niet moet worden verstaan door de dag van het Laatste Oordeel.

Dat de voortplanting van het menselijk geslacht op aarde nooit zal ophouden.

Dat de hemel en de hel uit het menselijk geslacht zijn.

Dat allen, die ooit, vanaf het begin van de schepping, als mens geboren werden en gestorven zijn, in de hemel of in de hel zijn.

Dat het laatste oordeel gehouden moet worden waar allen tezamen zijn, dus in de geestelijke wereld en niet op aarde.

Dat het laatste oordeel gehouden wordt wanneer het einde van de Kerk is gekomen; en dat de Kerk aan haar einde komt, wanneer er geen geloof meer is omdat er geen liefdadigheid is.

Dat alles wat in de Openbaringen is voorzeggd, nu is vervuld.

Dat het laatste oordeel is voltrokken.

Over Babylon en haar verwoesting.

Over de eerste hemel en de verdwijning ervan.

Over de toekomstige staat van de wereld en van de Kerk.

2. Dat er over het laatste oordeel hier een vervolg gegeven wordt, gebeurt voornamelijk opdat men zal weten, wat de staat van de wereld en van de Kerk was vóór het laatste oordeel en wat de staat van de wereld en van de Kerk na dat oordeel is geworden; en ook hoe het laatste oordeel over de protestanten voltrokken werd.

3. De algemene opinie in de christelijke wereld is, dat de gehele, voor het oog zichtbare hemel en de gehele door mensen bewoonde aarde, op de dag van het laatste oordeel zullen vergaan en dat er in de plaats een nieuwe hemel en een nieuwe aarde zal ontstaan; en dat dan de zielen van de mensen hun lichamen weer terug krijgen en zo de mens weer mens zal worden als tevoren.

Dit denkbeeld werd een zaak van het geloof doordat het Woord niet anders dan naar de letterlijke zin werd verstaan en ook niet anders kon worden verstaan, vóórdat de geestelijke zin daarvan was onthuld; en ook nog doordat velen het geloof hadden aangenomen, dat de ziel alleen een door de mens uitgeblazen adem is en dat geesten van eenzelfde substantie waren als de wind, evenzo de engelen.

Zolang men geen beter begrip had over zielen, over geesten en over engelen, kon men ook over het laatste oordeel niet anders denken.

Wanneer men echter begint te verstaan, dat een mens ook mens is na zijn dood, op dezelfde wijze als hij in de wereld mens was, alleen met dit onderscheid, dat hij dan bekleed is met een geestelijk lichaam en niet langer met een natuurlijk lichaam zoals eerder; en dat het geestelijk lichaam, voor hen, die geestelijk zijn, er evenzo uitziet als het natuurlijk lichaam voor hen die natuurlijk zijn, dan kan het ook in het verstand opkomen, dat het laatste oordeel niet in de natuurlijke wereld komen zal, maar in de geestelijke wereld; want in die wereld zijn alle mensen bij elkaar, die ooit geboren werden en gestorven zijn.

4. Wanneer dit met het verstand wordt begrepen, dan kunnen ook de ongerijmde gedachten worden verdreven, waartoe een mens anders zou kunnen vervallen over de staat van de zielen na de dood, over haar wedervereniging met vergane lichamen, over de vernietiging van het geschapen heelal, dus over het laatste oordeel.

Over de staat van de zielen na de dood kunnen de volgende ongerijmde gedachten gekoesterd worden: dat een mens dan is als een adem of als een wind of als ether, hetzij zwevend in de lucht, hetzij verblijvend in een plaats, maar in een 'men weet niet waar' dat men 'ergens' noemt; en dat hij niet ziet, omdat hij geen ogen heeft, niet hoort omdat hij geen oren heeft, niet spreekt omdat hij geen mond heeft, dus blind, doof en stom is en voortdurend in de verwachting, die niet anders dan droevig kan zijn, dat hij de functie van zijn ziel, waardoor hij alle genoegens van zijn leven heeft, niet meer terugkrijgt, dan pas in de dag van het laatste oordeel; en dat in eenzelfde ellendige staat de zielen zijn van alle mensen, vanaf het begin van de schepping en dat zij, die vijftig of zestig eeuwen geleden leefden, nog altijd op dezelfde wijze in de lucht zweven of in het 'ergens' verblijven in afwachting van het oordeel en nog andere beklagenswaardige denkbeelden.

5. Zo zijn er nog andere ongerijmheden, die iemand die niet weet dat een mens na de dood mens is als tevoren, over het vergaan van de wereld denken kan; zij lijken op de eerdergenoemden en zijn even talrijk.

Wanneer hij echter weet dat de mens na zijn dood niet een adem of een wind is, maar dat hij een geest is en een engel in de hemel indien hij goed geleefd heeft en dat geesten en engelen mensen zijn in een meer volmaakte vorm, dan kan hij over de staat van de mens na de dood en over het laatste oordeel, met verstand denken en niet uit een geloof zonder verstand, waaruit niets anders dan louter overleveringen voortvloeien; en ook kan hij dan door zijn verstand met zekerheid tot het besluit komen, dat het laatste oordeel, waarover in het Woord in voorzeggingen wordt gesproken, niet in de natuurlijke wereld zal plaatsvinden, maar in de geestelijke wereld, waar alle mensen bij elkaar zijn; en ook verder, dat het laatste oordeel, wanneer het gehouden wordt, met het oog op het geloof in het Woord, moet worden geopenbaard.

6. Verdrijf het denkbeeld van u over de ziel als een adem en denk dan over uw eigen staat of over de staat van uw vrienden of ook over de staat van uw kinderen na de dood; denkt u dan niet, dat u als mens zult voortleven en dat zij dat eveneens zullen doen?

En omdat er zonder zintuigen geen leven bestaat, dat leven mag heten, kunt u niet anders denken dan dat zij ook zullen zien, horen en spreken.

Hetzelfde doen ook zij, die grafreden schrijven over de gestorvenen; want zij plaatsen hen in de hemel te midden van engelen, in witte klederen en in paradijzen.

Maar wanneer u later terugvalt in het denkbeeld dat de ziel een adem is en dat zij met haar zintuigen pas na het laatste oordeel weer zal leven, zou u dan niet krankzinnig kunnen worden door de gedachte 'wat zal er van mij worden, waar zal ik in die tussentijd zijn; in de lucht zweven of wachten in het ergens?'

'Toch leren mij mijn voorgangers, dat ik na mijn dood onder de gelukzaligen zal komen, indien ik goed geloofd en goed geleefd heb.'

Geloof daarom, zoals de waarheid is, dat u na de dood een mens zult zijn zoals voor die tijd; alleen met het onderscheid dat er tussen het natuurlijke en het geestelijke is.

Zo denken ook allen die aan een eeuwig leven geloven en niets weten van de overleveringen ten aanzien van de ziel die alleen op veronderstellingen berusten.

7. Uit wat tot dusverre gezegd werd, is het duidelijk, dat het laatste oordeel niet in de natuurlijke wereld, maar in de geestelijke wereld kan plaatsvinden.

Dat het ook in die wereld heeft plaatsgevonden, kan men zien uit wat in een vroeger werk 'Over het Laatste Oordeel', nrs. 45 tot 72, uit eigen aanschouwing werd meegedeeld en daarenboven uit wat nu volgt, waarin over het oordeel over de protestanten uit eigen aanschouwing zal worden gesproken.

Degene die er acht op geeft kan dat ook zien uit de nieuwe dingen die over de hemel, over het Woord en over de Kerk, heden worden geopenbaard.

Welk mens zou zulke dingen uit zichzelf kunnen voortbrengen?

Hoofdstuk 2

Over de staat van de wereld en van de Kerk vóór het Laatste Oordeel en daarna.

8. Dat het laatste oordeel in de geestelijke wereld werd voltrokken, blijkt uit wat eerder is gezegd: opdat men echter iets zal weten over de staat van de wereld en van de Kerk vóór dat oordeel en daarna, is het noodzakelijk dat men eerst het volgende zal weten:

(a) Wat wordt er verstaan door de 'eerste hemel' en door de 'eerste aarde' die waren voorbijgegaan, (Openbaring 21:1).

(b) Wie en wat zij waren, die zich in de eerste hemel en op de eerste aarde bevonden.

(c) Dat, vóór de voltrekking van het laatste oordeel over hen, de gemeenschap tussen de hemel en de wereld en dus ook tussen de Heer en de Kerk voor een groot deel onderbroken was geweest.

(d) Dat na het laatste oordeel die gemeenschap werd hersteld.

(e) Dat daarom, na het laatste oordeel en niet eerder, de openbaringen voor de Nieuwe Kerk gegeven werden.

(f) Dat de staat van de wereld en van de Kerk vóór het laatste oordeel was als de avond en de nacht; maar na dat oordeel als de morgen en de dag.

9. (a) Wat er wordt verstaan door de 'eerste' hemel en de 'eerste' aarde, die waren voorbijgegaan, waarover in (Openbaring 21:1) wordt gesproken.

Door de eerste hemel en de eerste aarde wordt daar niet verstaan, de hemel zoals die zich voor de ogen van de mensen in de wereld vertoont en ook niet de aarde waarop de mensen wonen en er wordt ook niet door verstaan de eerste hemel waarin allen zich bevinden, die vanaf het begin van de schepping goed leefden; maar daardoor worden verstaan gezelschappen van geesten die zich tussen de hemel en de hel een soort van hemel hadden gemaakt; en omdat alle geesten en engelen, evenals de mensen op een aarde wonen, daarom worden die gezelschappen onder de eerste hemel en de eerste aarde verstaan.

Dat die hemel en die aarde voorbijgingen, heb ik gezien en vanuit die aanschouwing beschreven in het werkje 'Over het Laatste Oordeel'

10. (b) Wie en wat zij waren, die zich in de eerste hemel en op de eerste aarde bevonden, werd in het werkje 'Over het Laatste Oordeel' beschreven; maar omdat op de kennis van wie en wat zij waren, het begrip uit wat volgt berust, daarom zal daarover ook hier worden gesproken.

Allen die zich onder de hemel hadden verzameld en in verscheidene plaatsen zichzelf zoiets als hemelen hadden gevormd, wat zij dan ook hemelen noemden, waren met de engelen van de onderste hemel verbonden, maar alleen wat hun uiterlijke dingen betreft, maar niet wat betreft de innerlijke dingen.

De meesten van hen waren bokken en van de familie van hen die bij (Mattheüs 25:41-46) worden genoemd, die in de wereld weliswaar geen boosheden hadden bedreven omdat zij

zedelijk goed hadden geleefd, maar toch geen goede dingen hadden gedaan vanuit de oorsprong van het goede; want zij hadden het geloof van de liefdadigheid of de naastenliefde gescheiden en daardoor boosheden niet als zonden beschouwd.

Omdat dezen uiterlijk als christenen hadden geleefd, werden zij met de engelen van de onderste hemel verbonden, die in uiterlijke dingen aan hen gelijk zijn, hoewel niet in de innerlijke dingen; want zij zijn de schapen en zijn ook in het geloof; maar in het geloof van de liefdadigheid.

Met het oog op die verbinding, moesten zij noodzakelijkerwijs worden geduld; want hen te scheiden vóór het laatste oordeel, zou verderfelijk geweest zijn voor degenen die in de onderste hemel waren, omdat zij dan met de anderen in het verderf zouden zijn meegesleurd. Dat is ook wat de Heer in Mattheüs heeft voorspeld: *‘Jezus sprak deze gelijkenis: Het koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mens, die goed zaad zaaide in zijn akker. En als de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide onkruid en ging weg. Toen het tot kruid opgeschoten was en vrucht voortbracht, openbaarde zich ook het onkruid. En de dienstknechten van de heer des huizes gingen en zeiden tot hem: Heer! Hebt gij niet goed zaad in uw akker gezaaid? Wilt u dat wij heengaan en het vergaderen? Maar hij zei: Nee, opdat u het onkruid vergaderende, ook mogelijk daarmee de tarwe niet uittrekt. Laat ze beide tezamen opwassen tot de oogst; en in de tijd van de oogst, zal ik tot de maaiers zeggen: Vergadert eerst dat onkruid en bindt het in bussels om het te verbranden; maar brengt de tarwe samen in mijn schuur. Die het goede zaad zaait is de Zoon des Mensen; de akker is de wereld en het goede zaad zijn de kinderen van het koninkrijk; en het onkruid zijn de kinderen van de boze; de oogst is de voleinding der eeuw; gelijkerwijs dan het onkruid vergaderd en verbrand wordt, alzo zal het zijn in de voleinding der eeuw’*, (Mattheüs 13:24-30; 37-40).

‘De voleinding der eeuw’, is de laatste tijd van de Kerk; onkruid zijn zij, die innerlijk boos zijn; tarwe zijn zij die innerlijk goed zijn; hun ‘verzameling in bussels om te verbranden’, is het laatste oordeel over hen; hun scheiding voor het laatste oordeel opdat de goeden geen verderf zal overkomen, wordt verstaan door ‘opdat u het onkruid vergaderende, ook mogelijk daarmee de tarwe niet uittrekt; laat ze beide tezamen opwassen tot de oogst’.

11. (c) Dat vóór de voltrekking van het laatste oordeel over hen, de gemeenschap tussen de hemel en de wereld en dus ook tussen de Heer en de Kerk voor een groot deel onderbroken was geweest.

Alle verlichting bij de mens is van de Heer door de hemel en komt tot hem door een innerlijke weg; en zolang er nu tussen de hemel en de wereld of tussen de Heer en de Kerk, zich zulke verzamelingen bevonden, kon de mens niet worden verlicht; het was als wanneer de glans van de zon verdwijnt door tussenkomst van een donkere wolk; of als wanneer de zon, door het voorbijgaan van de maan een verduistering ondergaat en haar licht wordt onderschept. Indien daarom, toen enige openbaring door de Heer gegeven zou zijn, die òf niet verstaan òf indien wel verstaan, toch niet zou zijn aangenomen, òf indien wel aangenomen daarna toch zijn verstikt.

Omdat nu al die tussenliggende verzamelingen door het laatste oordeel werden verstrooid, is het duidelijk:

(d) dat de gemeenschap tussen de hemel en de wereld, of tussen de Heer en de Kerk is hersteld.

12. (e) Dat daarom na het laatste oordeel en niet eerder, de openbaringen voor de Nieuwe Kerk gegeven werden; want nadat door het laatste oordeel, de gemeenschap opnieuw is hersteld, kan de mens worden verlicht en omgevormd worden, dat wil zeggen: het Goddelijk Ware van het Woord verstaan, datgene wat verstaan is aannemen en het aangenomene behouden, want de hindernissen die ertussen waren gekomen, zijn verdreven.

Daarom zei Johannes, nadat de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbijgegaan, dat *'hij een nieuwe hemel en een nieuwe aarde zag; en daarna de stad van het Heilige Jeruzalem, neerdalend van God uit de hemel, toebereid als een bruid voor haar echtgenoot; en Hem Die op de troon zat, hoorde hij zeggen: Ziet Ik maak alle dingen nieuw'*, (Openbaring 21:2,5). Dat door Jeruzalem de Kerk wordt verstaan, ziet men in het werk 'de Leer over de Heer', nrs. 62-64; en over het nieuwe daarin, nr. 65.

13. (f) Dat de staat van de wereld en van de Kerk vóór het laatste oordeel was als de avond en de nacht; maar na dat oordeel als de morgen en de dag.

Wanneer het licht van het ware niet schijnt en het ware niet wordt opgenomen, dan is de staat van de Kerk in de wereld als de avond en de nacht.

Dat de staat van de Kerk, vóór het laatste oordeel zodanig was, kan blijken uit wat hiervoor is gezegd, nr. 11; wanneer echter het licht van het ware schijnt en het ware wordt opgenomen, is de staat van de Kerk in de wereld als de morgen en de dag, vandaar is het dat die twee staten van de Kerk in het Woord worden genoemd: avond en morgen en ook nacht en dag, zoals in de volgende plaatsen:

'Hij zei tot mij', de Heilige 'tot aan de avond, tot de morgen, tweeduizenddriehonderd, dan zal het heilige gerechtvaardigd worden', (Daniël 8:14).

'Het gezicht van de avond en de morgen is de waarheid', (Daniël 8:26).

'Het zal een enige dag zijn, die aan Jehovah bekend is, geen dag en ook geen nacht, want ten tijde van de avond zal er licht zijn', (Zacharia 14:7).

'Men roept tot mij uit Seir: Wachter wat is er van de nacht? De wachter zei: de morgenstond komt, maar ook de nacht', (Jesaja 21:11,12).

Jezus zei over de laatste tijd van de Kerk:

'Waakt want u weet niet wanneer de Heer des huizes komen zal, 's avonds, te middernacht, met het hanengekraai of in de morgen', (Markus 13:35).

En op andere plaatsen zoals, (Jesaja 17:14; Jeremia 6:4,5; Psalm 30:6; Psalm 45:9; Psalm 90:6).

Omdat door de avond en de nacht dit wordt verstaan, daarom werd ook de Heer, opdat het Woord vervuld zou worden, 's avonds begraven en is Hij daarna 's morgens opgestaan.

Hoofdstuk 3

Over het Laatste Oordeel over de protestanten.

14. In een eerder werkje 'Over het Laatste Oordeel' werd gehandeld over het oordeel over hen, die onder de naam Babylon worden verstaan; en is er ook iets gezegd over het oordeel over de mohammedanen en over de heidenen, maar niet over het oordeel over de protestanten. Er werd alleen gezegd dat de protestanten in het midden waren en daar gerangschikt volgens hun vaderland en dat om hen heen de pausgezinden zich bevonden en daar omheen de mohammedanen en om die heen de heidenen en de volkeren van verschillende godsdiensten. Dat de protestanten het midden of het middelpunt vormden, heeft als reden, dat bij hen het Woord gelezen wordt en de Heer wordt vereerd; en daardoor bij hen het meeste licht is; en geestelijk licht, dat van de Heer uitgaat als een Zon, die in haar wezen de Goddelijke Liefde is, verspreidt zich naar alle richtingen en verlicht ook hen, die zich in de buitenste omtrek bevinden en opent hun vermogen om de waarheden te verstaan, voor zover zij die door hun godsdienst kunnen opnemen.

Want het geestelijk licht is in zijn wezen de Goddelijke Wijsheid en komt bij de mens in zijn verstand binnen, in zover hij, door de ontvangen kennis van het goede en het ware in staat is

dit innerlijk waar te nemen; en het gaat ook niet door de ruimte voort, zoals het licht van de wereld, maar door de genegenheden en de innerlijke waarneming van het ware; dus in een oogwenk naar de uiterste einden van de hemelen.

Hieruit komt in die wereld de schijn van ruimte voort; meer over dit onderwerp zie het werk 'de Leer over de Heilige Schrift', nrs. 104 tot 113.

15. Over het laatste oordeel over de protestanten, zal nu in de volgende orde worden gesproken:

(aa) Over wie uit de protestanten, het laatste oordeel gehouden werd.

(bb) Over de tekenen en bezoeken die aan het laatste oordeel voorafgingen

(cc) Hoe het algemene oordeel werd gehouden

(dd) Over het behoud van de schapen

16. (aa) Over wie uit de protestanten het laatste oordeel gehouden werd.

Het laatste oordeel werd over geen anderen uit de protestanten gehouden, dan over hen, die in de wereld God hadden beleden, het Woord hadden gelezen, predikingen hadden aangehoord, aan het sacrament van het Heilig Avondmaal deelgenomen en de plechtige eredienst van de Kerk niet hadden verzuimd; maar die toch overspel, verschillende soorten van diefstal, leugen, wraak, haat en dergelijke, als geoorloofd hadden beschouwd.

Dezen hadden geen godsdienst, want hoewel zij God hadden beleden, achten zij zonden tegen Hem toch als niets; zij lazen het Woord, maar volgden niet de geboden van het leven, die daarin gegeven worden; zij luisterden naar de prediking en volgden die toch niet na, zij namen deel aan het sacrament van het Heilig Avondmaal en gaven toch de boosheden van hun vorig leven niet op; zij verzuimden wel niet de plechtigheden van de eredienst, maar verbeterden niets in hun leven; zij leefden dus in het uiterlijke als uit hun godsdienst en hadden toch innerlijk geen godsdienst.

Dit zijn degenen die in (Openbaring 12) door de draak worden verstaan, want daar wordt over de draak gezegd, dat hij in de hemel gezien werd, dat hij tegen Michaël in de hemel strijd voerde en dat hij het derde deel van de sterren van de hemel wegtrok; deze dingen worden gezegd, omdat zulke mensen door God te belijden, door het Woord te lezen en door hun uiterlijke eredienst met de hemel gemeenschap hadden.

Zij zijn ook degenen die in (Mattheüs 25) onder de bokken worden verstaan; tot wie niet gezegd werd dat zij boosheden hadden gedaan, maar dat zij hadden nagelaten goede dingen te doen; en al deze mensen laten goede dingen na, die werkelijk goed zijn, omdat zij niet van de boosheden als zonden wegvluchten; en hoewel zij die boosheden niet bedrijven, houden zij die toch voor geoorloofd en doen die dus in hun geest en ook in hun lichaam wanneer zij de gelegenheid hebben.

17. Over zulke geesten uit de protestanten werd het laatste oordeel gehouden, niet echter over hen, die niet in God geloofden, het Woord verachtten en de heilige dingen van de Kerk in hun hart verwierpen; want die allen werden, toen zij uit de natuurlijke wereld in de geestelijke wereld kwamen, in de hel geworpen.

18. Allen die uiterlijk als christenen leefden en aan een christelijk leven volstrekt geen deel hadden, maakten uiterlijk één met de hemel, maar innerlijk één met de hel; en omdat zij van hun verbinding met de hemel niet ogenblikkelijk konden worden losgescheurd, werden zij in de geestelijke wereld, die in het midden is tussen de hemel en de hel, teruggehouden en werd het hun toegelaten gezelschappen te vormen en met elkaar te leven zoals in de wereld en daar, door kunstgrepen, die in de wereld onbekend zijn, prachtige dingen vertonen en daardoor bij zichzelf en anderen de overtuiging te wekken, dat zij in de hemel waren; en met het oog op die uiterlijke schijn noemden zij dan ook hun gezelschappen hemelen.

Die hemelen en die aarden waarop zij woonden, worden verstaan door de eerste hemel en de eerste aarde, die voorbijgingen, (Openbaring 21:1).

19. Zolang zij daar bleven, waren de innerlijke delen van hun gemoed gesloten en de uiterlijke geopend, waardoor hun boosheden waarmee zij één maakten met de hellen, niet tevoorschijn kwamen.

Toen echter het laatste oordeel op handen was, werden hun innerlijke delen ontsloten en verschenen zij toen voor het oog van eenieder, zoals zij waren; en omdat zij toen met de hellen samenwerkten, konden zij niet langer een christelijk leven voorwenden, maar stortten zij zich naar hartenlust in allerlei boosheden en schanddaden en werden in duivels veranderd en ook door anderen zodanig gezien.

Sommigen waren zwart, anderen vurig en weer anderen loodkleurig als lijken; zij die in de waan van hun eigen intelligentie verkeerden zagen er zwart uit, zij die in de waanzinnige liefde waren om over allen te heersen, hadden een vurig aanzien; en die waarheden verwaarloosden en verachtten, waren loodkleurig als lijken.

Op die wijze werd hun toneelspel veranderd.

20. De protestanten in de wereld der geesten, die in het midden tussen de hemel en de hel is, vormen daarvan het binnenste of het middelpunt en zijn daar volgens hun vaderland gerangschikt.

In dat midden vormen de Engelsen het middelpunt; de Hollanders zijn in het zuiden en het oosten; de Duitsers in het noorden; de Zweden in het westen en noorden; en de Denen in het westen.

In dat middelpunt echter zijn geen anderen, dan die een leven van liefdadigheid en van geloof uit de liefdadigheid geleefd hebben; hun gezelschappen daar zijn talrijk.

Rondom hen zijn de protestanten die geen leven van geloof en liefdadigheid hebben geleid, dezen zijn het, die voor zichzelf een omgeving zoals hemelen gemaakt hadden.

Maar heel anders is de rangschikking van allen in de hemel en ook in de hel.

Dat de protestanten daar het midden vormen, is omdat bij hen het Woord wordt gelezen en ook de Heer vereerd, waardoor daar het meeste licht is en dit licht van daaruit als vanuit het middelpunt in de gehele omtrek wordt uitgestraald en deze verlicht.

Want het licht waarin geesten en engelen zijn, gaat uit van de Heer als Zon, die in haar wezen de Goddelijke Liefde is en het licht dat daarvan uitgaat is in zijn wezen de Goddelijke Wijsheid, daaruit komt al het geestelijke in die wereld voort.

Over de Heer als Zon in de geestelijke wereld en over het licht en de warmte daaruit, zie het werk 'Hemel en Hel', nrs. 116 tot 140.

21. Alle rangschikking van de gezelschappen in die wereld is een rangschikking naar de verschillende liefden; de reden hiervan is, dat de liefde het leven van de mens is en de Heer, die de Goddelijke Liefde Zelf is, rangschikt die volgens hun opnamen van die liefde; en de verscheidenheden van die liefden zijn ontelbaar, niemand kent die, dan de Heer.

Hij verbindt de gezelschappen zo, dat alle als het ware als één mensenleven handelen; de gezelschappen van de hemelen als één leven van hemelse en geestelijke liefde; de gezelschappen van de hellen als één leven van duivelse en helse liefde; en Hij verbindt de hemelen en de hellen door tegenstellingen.

Omdat er zo'n rangschikking plaatsvindt, gaat daarom ieder mens na zijn dood naar het gezelschap van zijn liefde; en kan ook nergens anders gaan, want zijn liefde verzet zich daartegen.

Vandaar is het, dat zich in de hemel degenen bevinden die in een geestelijke liefde zijn, maar in de hel, degenen die slechts in een natuurlijke liefde zijn.

Geestelijke liefde wordt uitsluitend door een leven van liefdadigheid of naastenliefde ingeleid en natuurlijke liefde blijft natuurlijk, wanneer het leven van liefdadigheid wordt verzuimd; en natuurlijke liefde, indien niet onderworpen aan geestelijke liefde, is daaraan tegenovergesteld.

22. Hieruit kan men zien, over welke mensen vanuit de protestanten, het laatste oordeel, werd gehouden, dat dit niet plaatsvond over hen, die in het middelpunt waren, maar over hen, die daar omheen waren, die zoals gezegd werd, uiterlijk de schijn hadden christenen te zijn, door een uiterlijke zedelijkheid; maar innerlijk geen christenen waren, doordat zij volstrekt geen geestelijk leven hadden.

23. (bb) Over de tekenen en bezoeken, die aan het Laatste Oordeel voorafgingen. Boven hen die zich schijnbare hemelen hadden gemaakt, zag men als het ware een dikke wolk, die daar verscheen door de tegenwoordigheid van de Heer in de hemelen van de engelen, die boven hen waren, voornamelijk door Zijn tegenwoordigheid in de onderste hemel, opdat er geen engel uit die hemel door die verbinding zou worden meegesleurd en tegelijk met hen zou vergaan.

Ook werden de hogere hemelen dichterbij hen gebracht, waardoor het innerlijke van hen, over wie het laatste oordeel komen zou, werd geopend; en toen dat geopend was zagen zij er niet meer uit als zedelijke christenen, zoals vroeger, maar als duivels; zij raasden en twistten met elkaar over God, over de Heer, over het Woord, over geloof en over de Kerk; en omdat hun lusten tot boosheden toen ook in vrijheid gesteld waren, verwierpen zij alles over deze onderwerpen met verachting en spot en stortten zij zich in goddeloosheden van allerlei aard. Zo werd dan de staat van die hemelbewoners veranderd.

Tegelijkertijd verdwenen toen ook al hun heerlijkheden die zij zich, door in de wereld onbekende kunstgrepen, hadden gemaakt; hun paleizen werden veranderd in ellendige hutten, hun tuinen in poelen, hun tempels in puinhopen en de heuvels zelf, waarop zij woonden in een rotsachtige massa en in andere dergelijke dingen, die met het schandelijke van hun begeerten en lusten overeenstemden.

Want alle dingen, die in de geestelijke wereld worden gezien, zijn overeenstemmingen van de aandoeningen die in geesten en engelen zijn.

Deze waren de tekenen van het aanstaande oordeel.

24. Naarmate het openleggen van hun innerlijke gesteldheden voortging, werd ook de rangschikking onder de bewoners gewijzigd en omgekeerd; zij die het sterkste waren in hun redeneringen tegen de heilige dingen van de Kerk, braken naar het midden door en bemachtigden de heerschappij; en de anderen die daarin minder sterk waren, trokken zich naar de zijden daarom terug en erkenden hen die in het midden waren als hun beschermengelen.

Zo verbonden zij zich met elkaar tot een beeld van de hel.

25. Omstreeks de tijd van die verandering van hun staat, vonden er verscheidene schokken in de woningen en in de grond bij hen plaats, die door aardbevingen werden gevolgd; de hevigheid ervan was in overeenstemming met hun afkeer.

Ook vormden zich hier en daar spleten naar de hellen toe, die onder hen waren en werd er zo een gemeenschap daarmee geopend.

Men zag toen ook dampen opstijgen als rook met vonken van vuur gemengd.

Ook dit waren tekenen die voorafgingen en die moeten worden verstaan door de woorden van de Heer, waar Hij in de evangeliën spreekt over de voleinding der eeuw en het dan komende laatste oordeel:

'Het ene volk zal tegen het andere volk opstaan... er zullen grote aardbevingen zijn in vele plaatsen...en ook verschrikkelijke dingen en grote tekenen zullen zich aan de hemel

vertonen... en onder de volken zal grote angst zijn... en groot geluid van de zee en de watergolven', (Lukas 21:10,11,25; Mattheüs 24:7; Markus 13:8).

26. Er werden ook bezoeken gedaan door de engelen; want vóórdat een gevormd slecht gezelschap vergaat, gaan er altijd bezoeken aan vooraf.

De engelen vermaanden hen om na te laten en als zij dat niet deden, kondigden zij hun ondergang aan.

Zij onderzochten ook of er onder hen niet enkele goeden gemengd waren, die zij verwijderden.

Maar de menigte die door hun aanvoeders waren opgehitst, overlaadde hen met beledigingen en liepen op hen toe om hen naar een open plaats te slepen en schandelijk te mishandelen; het ging daar toe zoals in Sodom.

De meesten onder hen hadden geloof gehad afgescheiden van de naastenliefde of liefdadigheid; en ook hadden enigen van hen de liefdadigheid beleden, maar toch slecht geleefd.

27. (cc) Hoe het algemene oordeel gehouden werd.

Nadat de bezoeken en tekenen als voorboden van het komende oordeel hun lagere gemoed niet konden afkeren van hun boze daden en ook niet van hun weerspannige kunstgrepen tegen degenen, die de Heer erkenden als de God van hemel en aarde, het Woord heilig hielden en een leven van de naastenliefde voerden, kwam over hen het laatste oordeel en dit vond als volgt plaats.

28. Men zag de Heer in een schitterende witte wolk met de engelen en hoorde daaruit een geluid als van bazuinen; dit was een teken dat de voorspelling gaf van de bescherming van de engelen van de hemel door de Heer en van de verzameling van de goeden uit alle streken; want de Heer brengt aan niemand verderf, maar beschermt alleen de Zijnen en trekt hen terug uit de gemeenschap met de bozen; na hun terugtrekking, komen de bozen in hun lusten en storten zich daaruit in boosheden van allerlei aard.

Men zag daarop allen die zouden vergaan, in hun geheel als een grote draak, met een staart in bochten uitgestrekt en naar de hemel gericht en in de hoogte zich op verschillende wijzen buigend, alsof hij de hemel wilde verwoesten en naar omlaag trekken, maar die poging was ijdel; want de staart werd neergeworpen en de draak, die toen ook scheen opgeheven, viel omlaag.

Mij werd het gegeven deze voorstelling te aanschouwen, opdat ik zou weten en bekendmaken wie er door de draak in de Openbaring worden verstaan; namelijk dat door de draak worden verstaan allen die het Woord lezen, predikingen aanhoren, aan de heilige dingen van de Kerk deelnemen, maar geen acht slaan op de boze begeerten, waarmee zij vervuld zijn en innerlijk denken aan: diefstal en bedrog, overspel en ontucht, haat en wraak aan leugen en laster en dus in hun geest als duivels leven en naar het lichaam als engelen.

Dezen waren het, die de wezenlijke draak vormden, maar zij, die de staart vormden, waren degenen, die in de wereld in een geloof afgescheiden van de naastenliefde hadden geleefd en aan de eerstgenoemden gelijk waren wat hun overdenkingen en voornemens betreft.

29. Ik zag toen de rotsen waarop zij waren, voor een deel op de grond ineensstorten, voor een deel in de verte verplaatst worden, sommige die zich in het midden openden en degenen die daarop waren door de opening neerwerpen; sommige als door een zondvloed overstromd; en een menigte, naar gelang van de aard en de soort van hun boosheden, in groepen verzameld, als in bundels, hier en daar in afgronden, moerassen, poelen en woestijnen en ook in zovele hellen weggeworpen worden.

De anderen die niet op de rotsen waren en hier en daar verspreid, maar die toch in soortgelijke boosheden verkeerden, vluchtten in grote vertwijfeling naar de pausgezinden, mohammedanen en heidenen en verklaarden zich voor hun godsdienst, zij konden dit zonder aandoening van hun gemoed doen, omdat zij zelf geen godsdienst hadden.

Opdat zij echter ook dezen niet zouden verleiden, werden zij weggedreven en naar hun gelijken in de hellen geworpen.

Zo was, in het algemeen beschreven hun ondergang; de bijzonderheden die ik daarvan heb gezien, zijn te talrijk om hier beschreven te kunnen worden.

30. (dd) Over het behoud van de schapen.

Nadat het laatste oordeel was voltrokken, was er vreugde in de hemel en kwam er licht in de wereld der geesten, zoals er tevoren niet was geweest.

De vreugde in de hemel, zoals die daar was, nadat de draak was neergeworpen, is in (Openbaring 12:10-12) beschreven; en het licht kwam in de wereld der geesten, omdat eerder die helse gezelschappen het licht hadden onderschept, als wolken, die de aarde verduisteren. Eenzelfde licht is toen ook voor de mensen in de wereld opgegaan, waardoor aan hen een nieuwe verlichting ten deel valt.

31. Ik zag toen engelgeesten in grote menigte uit de onderwereld opstijgen en in de hemel verheven worden, zij waren de schapen die daar waren bewaard en beschermd door de Heer sedert vervlogen eeuwen, opdat zij niet in die boosaardige sfeer zouden komen die van de draak uitgaat en hun naastenliefde daardoor niet zou worden verstikt.

Dezen zijn het, die in het Woord worden verstaan door hen, die 'uit de graven tevoorschijn kwamen'; en ook door de 'zielen, die om het getuigenis van Jezus waren gedood', die ontwaakten; en door hen 'die deelhebben aan de eerste opstanding'.

VERVOLG OVER DE GEESTELIJKE WERELD

Hoofdstuk 4

Over de geestelijke wereld

32. Over de geestelijke wereld is in een afzonderlijk werk 'Hemel en Hel' gehandeld, daarin zijn vele bijzonderheden over die wereld beschreven; en omdat ieder mens na de dood in die wereld komt, is ook zijn staat in die wereld beschreven.

Wie weet niet, dat de mens na de dood voortleeft; omdat hij als mens geboren is en geschapen is naar het beeld Gods en omdat de Heer dit in Zijn Woord leert?

Maar hoe dat leven zijn zal, heeft men tot dusverre niet geweten.

Men geloofde dat de mens dan een ziel zou zijn, maar had van hem geen ander begrip als iets zoals van lucht of ether, waarin een zeker denkvermogen aanwezig was, zonder gezicht als van het oog, zonder gehoor als van het oor en zonder een spraak als die van de mond.

En toch is de mens na zijn dood eveneens mens en wel zozeer mens; dat hij niet anders weet dan dat hij nog in de vroegere wereld is; hij ziet, hoort en spreekt als in de vroegere wereld, hij gaat heen en weer, hij loopt en zit als vroeger, hij eet en drinkt, slaapt en ontwaakt als in de vroegere wereld; hij geniet het echtelijk genot, zoals vroeger; in een woord hij is mens in alles en in elke bijzonderheid.

Hieruit blijkt, dat de dood alleen een voortzetting van het leven is en dat het alleen een overgang is.

33. Dat de mens van deze staat na de dood niets heeft geweten, heeft vele redenen: een daarvan is deze, dat de mens niet kon worden verlicht, daar er bij hem zo weinig geloof was over de onsterfelijkheid van de ziel, zoals men dat duidelijk bij velen kan zien, zelfs bij de geleerden, die geloven dat zij aan de dieren gelijk zijn en alleen daarin meer volkomen zijn dan deze, doordat zij kunnen spreken en daarom in hun hart het leven na de dood ontkennen; hoewel zij het met de mond bekennen.

Hierdoor is hun denken zo zinnelijk geworden, dat zij niet kunnen geloven dat een mens na de dood mens is, omdat zij het met hun ogen niet zien; want zij zeggen: Hoe kan een ziel zodanig wezen?

Anders is het met hen die geloven dat zij na de dood zullen leven; dezen denken innerlijk bij zichzelf, dat zij in de hemel zullen komen, zaligheid zullen genieten met de engelen, hemelse paradijzen zullen zien en in witte klederen voor de Heer zullen staan en meer zulke dingen. Zo zijn hun innerlijke gedachten; de uiterlijke kunnen daarvan afwijken, wanneer zij volgens de veronderstellingen van de geleerden daarover nadenken.

34. Dat een mens na de dood eveneens mens is, blijkt duidelijk uit de engelen die door Abraham, door Gideon, door Daniël en andere profeten gezien werden; uit de engelen, die in het graf van de Heer gezien werden en door de vele engelen, die later door Johannes in de Openbaring werden gezien; vooral blijkt dit door de Heer Zelf, doordat Hij aan de discipelen toonde dat Hij Mens was, toen zij Hem aanraakte en dat Hij at en toch weer onzichtbaar werd. Dat zij Hem zagen, was omdat toen de ogen van hun geest geopend waren en wanneer die geopend zijn, worden de dingen in de geestelijke wereld even duidelijk gezien als die welke in de natuurlijke wereld gezien worden.

35. Omdat het de Heer behaagd heeft mij de ogen van mijn geest te openen en die nu sedert negentien jaren geopend te houden, is het mij gegeven, de dingen te zien, die in de geestelijke wereld zijn en die ook te beschrijven.

En ik kan met zekerheid getuigen, dat dit geen visioenen zijn, maar dingen die ik in een volkomen wakende toestand heb gezien.

36. Het onderscheid tussen de mensen in de natuurlijke wereld en de mensen in de geestelijke wereld, is dat dezen met een geestelijk lichaam zijn bekleed en eerstgenoemden met een natuurlijk lichaam; en een geestelijk mens ziet een ander geestelijk mens even duidelijk als een natuurlijk mens een ander natuurlijk mens ziet; maar een natuurlijk mens kan een geestelijk mens niet zien en evenmin kan een geestelijk mens een natuurlijk mens zien, dit is het gevolg van het onderscheid tussen het natuurlijke en het geestelijke; een onderscheid, dat wel kan worden beschreven, maar niet met een paar woorden.

37. Door wat ik gedurende zo vele jaren heb gezien, kan ik het volgende verklaren; dat er in de geestelijke wereld eveneens landen zijn als in de natuurlijke wereld, dat daar ook zijn heuvels en bergen, vlakten en dalen en ook bronnen en rivieren, meren en zeeën; dat er paradijzen en tuinen zijn, bossen en wouden; dat er paleizen en huizen zijn en ook geschriften en boeken en verder ambten en handelszaken, edelgesteenten, goud en zilver; in een woord, dat daar is, alles en elk ding zoals dat ook in de natuurlijke wereld gevonden wordt; maar in de hemelen zijn die dingen oneindig meer volmaakt.

38. Het onderscheid is in het algemeen dit, dat alle dingen in de geestelijke wereld uit een geestelijke oorsprong zijn en dus geestelijk wat hun essentie betreft, want ze ontstaan uit de Zon daar, die zuivere Liefde is; en dat alle dingen, die in de natuurlijke wereld zijn, uit een natuurlijke oorsprong zijn en daardoor natuurlijk wat hun essentie betreft, want ze ontstaan uit de zon daar, die zuiver vuur is.

Hierdoor is het, dat de geestelijke mens moet worden gevoed met spijs van een geestelijke oorsprong evenals de natuurlijke mens gevoed moet worden met spijs van een natuurlijke oorsprong.

Zie meer hierover in het werk 'Hemel en Hel'.

Hoofdstuk 5

Over de Engelsen in de geestelijke wereld.

39. De mens heeft twee staten van denken: de uiterlijke en de innerlijke; in zijn uiterlijke staat is de mens in de natuurlijke wereld, in zijn innerlijke staat is hij in de geestelijke wereld; die twee staten maken één bij de goeden, maar zijn niet één bij de bozen.

Hoedanig de mens is, wat zijn innerlijk betreft, wordt men in de natuurlijke wereld zelden gewaar; omdat hij vanaf zijn kindertijd zedelijk heeft willen zijn en geleerd heeft zich zo voor te doen; maar in de geestelijke wereld blijkt het duidelijk hoe en wat hij is; het geestelijke licht onthult dat; en ook is de mens dan een geest en de geest is de innerlijke mens.

En omdat het mij gegeven werd in dat licht te zijn en daarin te zien, welke hoedanigheden de mensen van verschillende koninkrijken hebben en wel door een omgang van vele jaren met engelen en geesten, zo moet ik, omdat het belangrijk is, dit bekend maken, Hier dit weinige over de edele Engelse natie.

40. De beteren uit de Engelse natie zijn in het centrum van alle christenen, zie nr. 20; dat zij in het centrum zijn, heeft zijn oorzaak daarin, dat hun verstandelijk licht meer innerlijk is; dit blijkt niet voor iemand in de natuurlijke wereld, maar het is geheel duidelijk in de geestelijke wereld; zij ontlenen dat licht aan de vrijheid waarin zij zijn om te denken en daardoor te spreken en te schrijven.

Bij anderen die niet in zo'n vrijheid verkeren, wordt het verstandelijk licht, omdat het geen uitgang heeft, uitgedoofd.

Dit licht is evenwel uit zichzelf niet actief, maar wordt actief door anderen, voornamelijk door mannen van naam en gezag bij hen; zodra dezen iets zeggen of iets gelezen wordt dat door hen is goedgekeurd, komt de glans van dat licht tevoorschijn en zelden eerder.

Met het oog hierop worden in de geestelijke wereld leidlieden over hen aangesteld en worden aan hen priesters gegeven die door hun geleerdheid een grote naam verworven hebben en boven anderen in hun talenten uitmunten en van wie de geboden en vermaningen zij door hun natuurlijke aanleg goedwillig gehoorzamen.

41. Zelden gaan zij buiten hun gezelschap, omdat zij dat liefhebben, zoals in de wereld hun vaderland.

Er bestaat onder hen ook een gelijkheid van karakter, waardoor zij met vrienden, die uit hun vaderland zijn, zich vriendschappelijk verbinden en zelden met anderen; onderling steunen zij elkaar en hebben oprechtheid lief.

42. Er zijn daar twee grote steden zoals Londen, waarin de meeste Engelsen na hun dood komen, het werd mij gegeven die te zien en ook daarin rond te wandelen.

Het midden van een van die steden is zoals de plaats, waar in het Londen van Engeland, de kooplieden samenkomen en de Beurs wordt genoemd; daar wonen de leidlieden.

Boven dit midden is het oosten, onder dit midden is het westen; aan de rechterzijde is het zuiden en aan de linkerzijde het noorden.

In het oosten wonen degenen die meer dan anderen een leven van liefdadigheid hebben geleid; er zijn daar prachtige paleizen.

In het zuiden wonen de wijzen, bij hen vindt men veel heerlijke dingen.

In het noorden wonen zij die meer dan anderen de vrijheid van spreken en schrijven beminnen en in het westen zij, die het geloof belijden; aan de rechterzijde van die streek daar, is de toegang tot die stad en ook de uitgang ervan; zij die boos leven, worden daar doorheen weggezonden.

De geestelijken, die in het westen zijn, die, zoals gezegd is, het geloof belijden, wagen het niet door de grote straten de stad binnen te gaan, maar gaan door de nauwere straten, omdat geen andere inwoners in de eigenlijke stad geduld worden, dan zij, die in het geloof van de liefdadigheid of naastenliefde zijn.

Ik heb gehoord dat er geklaagd werd over de predikers in het westen, dat zij hun preken met zoveel kunst en tegelijk zo welsprekend samenstellen en een in die stad onbekende rechtvaardiging door het geloof invlechten, zodat men niet weet of het goede al dan niet gedaan moet worden; zij prediken het innerlijk goede en scheiden dit af van het uiterlijk goede dat zij soms verdienstelijk noemen en dus God niet welgevallig; maar toch noemen zij het goed, omdat het nuttig is.

Maar wanneer zij, die in het oosten en zuiden van de stad wonen, dergelijke mystieke preken horen, verlaten zij de tempel; en later worden de predikers uit hun priesterambt gezet.

43. De andere grote, op Londen gelijkende, stad, is niet in het christelijk middelpunt, nr. 20, maar is daarbuiten gelegen, in het noorden.

Hierin komen na hun dood diegenen, die innerlijk boos zijn.

In het midden van die stad is een open gemeenschap met de hel, waarin zij ook, ieder op zijn tijd, worden verzwolgen.

44. Eens hoorde ik predikanten uit Engeland met elkaar over het geloof-alleen spreken; en zag ik een soort beeld door hen gemaakt, dat het geloof-alleen voorstelde.

Het had in het lichtschijsel het voorkomen van een grote reus, in hun ogen van een fraai mens; maar toen het licht van de hemel er op gericht werd, zag het er van bovenaf uit als een

monster en van onderen als een slang, niet ongelijk aan Dagon, de afgod van de Filistijnen, volgens de beschrijving daarvan.

Toen zij dit zagen trokken zij zich terug en werd het beeld door omstanders in een poel geworpen.

45. Door hen die uit Engeland in de geestelijke wereld zijn, werd men gewaar dat er bij hen, als het ware, een dubbele theologie bestaat: de ene uit de leer van het geloof en de andere uit de leer van het leven; uit de leer van het geloof bij hen, die in het priesterschap zijn ingewijd, uit de leer van het leven bij hen die niet in het priesterschap zijn ingewijd en gewoonlijk leken worden genoemd.

Deze leer komt voor in de vermaning die iedere zondag in de kerken wordt voorgelezen voor hen die aan het sacrament van het Avondmaal deelnemen, waarin duidelijk wordt gezegd, dat 'indien zij niet van hun boosheden als zonden vluchten, zij zichzelf in het eeuwige verderf zullen storten, en dat als zij niettemin toch aan het Heilig Avondmaal deelnemen, de duivel in hen zal varen, zoals hij in Judas voer.'

Dat deze leer van het leven, niet overeenstemt met hun leer van het geloof, heb ik soms met predikanten besproken, zij antwoordden dan niets daarop, maar dachten daarbij wat zij niet durfden uitspreken.

Over die vermaning kan men lezen in het werk 'de Leer van het Leven voor het Nieuwe Jeruzalem', nrs. 5 tot 7.

46. Ik heb zeer dikwijls een Engelsman gezien, die beroemd was geworden door een boek dat hij jaren eerder had geschreven, waarin hij getracht had de verbinding van het geloof en de liefdadigheid door een innerlijke invloeiing en werking van de Heilige Geest te bevestigen. Hij leerde daarin dat die invloeiing op onuitsprekelijke en voor de mens op onbewuste wijze plaatsvond, maar niet de wil aandreef en nog minder de wil merkbaar aandreef of ook de gedachte van de mens opwekte om iets als uit zichzelf te doen, tenzij bij wijze van toelating; en wel daarom, opdat er niets van de mens tegelijkertijd in de Goddelijke Voorzienigheid zou indringen; verder ook, dat dus het boze voor God niet zichtbaar werd, dus verwierp hij de uiterlijke beoefening van de liefdadigheid met het oog op enig heil, maar sprak er goed van, waar dit voor het algemeen belang plaatsvond.

Omdat zijn argumenten scherpzinnig waren en men de slang in het gras niet opmerkte, werd dat boek als hoogst rechtzinnig opgenomen.

De schrijver van dat boek, hield na zijn vertrek uit deze wereld dat leerstuk vast en kon dat ook niet opgeven, omdat hij zich daarin had bevestigd.

Wanneer de engelen met hem daarover spraken en zeiden dat er geen waarheid in was, maar dat het alleen een scherpzinnig stuk was met een fraaie inkleding; en dat de waarheid daarin bestond dat de mens van het boze moet vluchten en het goede moet doen, als uit zichzelf, maar met de erkenning dat dit van de Heer is en dat er vóór die tijd geen geloof is en nog minder dat denken, dat hij geloof noemde.

En omdat dit in tegenspraak was met zijn leerstuk, werd hem veroorloofd, dit nog verder met zijn scherpzinnigheid te onderzoeken of er wel zo'n onbekende invloeiing en innerlijke werking zonder uiterlijke handeling van de mens bestond.

Men zag toen, hoe hij zijn geest inspande en in gedachten wegen doorliep, steeds in de overtuiging dat een mens op geen andere wijze werd vernieuwd en behouden; zo vaak hij echter het einde van een weg bereikte, werden zijn ogen geopend en zag hij zichzelf op een dwaalweg, wat hij ook voor de aanwezigen erkende.

Ik heb hem zo gedurende twee jaren zien ronddolen en aan het einde van zijn wegen erkennen, dat zo'n invloeiing niet bestaat, tenzij het boze in de uiterlijke mens is verwijderd, wat plaatsvindt wanneer van de boosheden als zonden wordt weggevlucht, als uit zichzelf; en

tenslotte hoorde ik hem zeggen, dat allen, die zich in deze ketterij bevestigen door de waan van hun eigen verstand waanzinnig zijn.

47. Ik heb ook met Melanchton gesproken en hem toen gevraagd in welke toestand hij verkeerde, waarop hij niet wilde antwoorden.

Daarom werd ik door anderen over zijn lot onderricht; hij woonde namelijk op de ene tijd in een met stenen betegelde kamer en op andere tijden in de hel; en dat hij in de kamer met het oog op de koude met een berenhuid bekleed scheen en nieuw-aangekomenen uit de wereld, die hem ter wille van zijn roem wilden bezoeken, in zijn met stenen betegeld vertrek niet wilde ontvangen, met het oog op de onreinheid ervan.

Hij spreekt nog over geloof-alleen, dat hij meer dan anderen in de wereld gevestigd heeft.

Hoofdstuk 6

Over de Hollanders in de geestelijke wereld.

48. Eerder in nr. 20 werd gezegd, dat de christenen bij wie het Woord gelezen werd en de Heer werd vereerd, zich in het midden bevinden van alle natiën en volkeren van de gehele geestelijke wereld, dit is om de volgende reden: dat bij hen het meeste geestelijk licht is en dat licht van daaruit, als uit een middelpunt, naar alle omtrekken, tot naar de buitenste toe, uitstraalt en verlicht, zie daarover het werk 'de Leer van het Nieuwe Jeruzalem aangaande de Heilige Schrift'.

In dit midden van de christenen zijn aan de protestanten plaatsen toebedeeld volgens hun opname van het geestelijk licht van de Heer en omdat de Engelsen dat licht bij zich in het verstandelijke gebied bewaren, daarom zijn zij in het binnenste van dat midden en omdat de Hollanders dat licht in engere verbinding met het natuurlijk licht houden en er daardoor bij hen niet zo'n sneeuwwit licht verschijnt, maar in plaats daarvan iets ondoorschijnend, dat ontvankelijk is voor het redelijke uit het geestelijk licht en tegelijk uit de geestelijke warmte, zijn aan hen in dat middelpunt van de christenen woningen toegewezen in het oosten en het zuiden; in het oosten door het vermogen de geestelijke warmte te ontvangen, die bij hen de liefdadigheid is en in het zuiden door het vermogen om het geestelijk licht op te nemen, dat bij hen het geloof is.

Dat de hemelstreken in de geestelijke wereld niet dezelfde zijn als de hemelstreken in de natuurlijke wereld en dat het wonen volgens de hemelstreken, een wonen is volgens de opname van het geloof en van de liefde en dat diegenen in het oosten wonen, die uitmunten in de liefde en in de liefdadigheid; en in het zuiden zij die uitmunten in verstand en geloof, zie het werk 'Hemel en Hel', nrs 141 tot 153.

De oorzaak waarom de Hollanders in die streken van het christelijk midden zijn, is ook omdat de handel voor hen het einddoel van hun liefde is en zij het geld alleen liefhebben als middel om te dienen en die liefde is geestelijk.

Wanneer daarentegen het geld het einddoel van de liefde is en men de handel liefheeft als middel om daartoe te dienen, dan is die liefde natuurlijk en komt voort uit hebzucht.

In de eerdergenoemde geestelijke liefde, die innerlijk het algemeen goede op het oog heeft, waarin en waaruit het goede van het vaderland bestaat, staan Hollanders boven anderen.

49. De Hollanders zijn aan de beginselen van hun godsdienst veel sterker gehecht dan anderen en laten zich daarvan ook niet afbrengen; en wanneer men hen ook overtuigt dat dit en dat niet met elkaar samengaat, geven zij dat toch niet toe, maar trekken zich terug en blijven onbeweeglijk op hun stuk; zo keren zij zich ook van het innerlijk inzicht van het ware af; want zij houden hun verstand over geestelijke dingen onder gehoorzaamheid gesloten.

Omdat zij zodanig zijn, worden zij daarom ook na de dood, wanneer zij in de geestelijke wereld komen, op geheel andere wijze dan andere geesten voorbereid voor de ontvangst van het geestelijke van de hemel, dat het Goddelijk Ware is.

Zij worden niet onderwezen, omdat zij niet opnemen; maar de hemel wordt hun beschreven en verklaard hoedanig die is en daarna wordt hun gegeven daarheen op te stijgen en die te aanschouwen en dan wordt hun datgene wat met hun gemoed overeenstemt ingegeven; dan keren zij na de beëindiging ervan naar de hun gezelschap terug, vol van verlangen om in de hemel te komen.

Indien zij dan de waarheid niet aannemen dat God één is in Persoon en in Wezen en dat die God de Heer is en dat in Hem de Drie-éénheid is en ook deze waarheid niet, dat het geloof en de liefdadigheid alleen te kennen en er over te spreken voor iemand niets uitmaakt, zonder het leven daarvan en dat beide door de Heer gegeven worden, wanneer de mens voor de boosheden als zonden vlucht; en wanneer zij zich van die waarheden afkeren, als zij daarin worden onderwezen en toch over God denken, dat zij drie zijn wat de personen betreft en over godsdienst alleen dat die bestaat, dan wordt er ellende over hen gebracht en hun koopmanschap van hen weggenomen totdat zij zich tot het uiterste gebracht zien; dan worden zij naar anderen gevoerd die van alles in overvloed hebben en bij wie het koopmanschap bloeit; daar wordt hun dan vanuit de hemel de gedachte ingegeven, vanwaar dat alles bij hen zo is en tegelijk de overdenking van hun geloof over de Heer en van hun leven, namelijk dat zij boosheden als zonden schuwen.

Zij onderzoeken ook enigszins en worden dan gewaar dat wat zij vernemen in overeenstemming is met hun eigen gedachten en overdenkingen; en dit gebeurt van tijd tot tijd.

Tenslotte denken zij uit zichzelf, dat zij, om uit hun ellende te komen, evenzo moeten geloven en evenzo moeten doen.

In zover zij dan dat geloof aannemen en dat leven van liefdadigheid leven, wordt hun welvaart en levensgenot geschonken.

Op deze wijze worden zij, die in de wereld enigszins een leven van naastenliefde hebben geleid, door zichzelf verbeterd en niet door anderen en voor de hemel voorbereid.

Zulke mensen worden dan later standvastiger dan anderen, zodat men hen standvastigheden kan noemen, ook laten zij zich niet door enige redenering, door valse voostelling, door onbegrijpelijkheden van een drogreden of door averechtse beschouwingen die uit louter bevestigingen voortkomen, daar vanaf leiden.

50. De Hollanders worden in de geestelijke wereld gemakkelijk van anderen onderscheiden, omdat zij daar evenzo gekleed verschijnen als in de natuurlijke wereld, met dit onderscheid, dat zij die dat geloof en geestelijk leven hebben aangenomen meer glanzende kleding hebben. Dat zij in gelijke kleding verschijnen, komt omdat zij in de beginselen van hun godsdienst bestendig volharden; en in de geestelijke wereld iedereen volgens die beginselen gekleed is; daarom zijn zij, die in de Goddelijke Waarheden zijn, gekleed in witte klederen en in fijn lijnwaad.

51. De steden waarin de Hollanders wonen, worden op zeer bijzondere wijze bewaakt, alle straten daarin zijn overdekt en hebben poorten, zodat men er van de omliggende rotsen en heuvels niet kan inzien; dit wordt voor hen gedaan met het oog op hun ingeboren voorzichtigheid om hun besluiten te verbergen en hun voornemens niet bekend te maken; want die worden in de geestelijke wereld op het gezicht ontdekt.

Wanneer er iemand verlangt hun staat te onderzoeken en in de stad komt, wordt hij, wanneer hij wil weggaan, naar de gesloten poorten van de stad geleid en zo verscheidene malen heen en weer gevoerd en wel zolang totdat hij er het grootste verdriet van heeft en dan wordt hij buiten gelaten; en wel met het doel dat hij niet nog een keer zal komen.

52. Echtgenoten, die naar de heerschappij over hun mannen streven, wonen aan een zijde van de stad en komen ook niet anders met hen samen, dan wanneer zij worden uitgenodigd, wat op hoffelijke wijze plaatsvindt; zij worden dan geleid naar huizen, waar de echtgenoten zonder heerszucht van de een over de ander leven en wordt hun getoond hoe sierlijk en zindelijk die huizen zijn en hoe vreugdevol hun leven is en dat dit voortkomt uit hun onderlinge en echtelijke liefde.

Degenen die daarop acht geven en erdoor worden aangedaan, zien van hun heerszucht af en leven dan tezamen met hun echtgenoten; zij ontvangen dan een woning dicht bij het midden en worden engelen genoemd.

Dit gebeurt omdat de echtelijke liefde een hemelse liefde is die zonder heerschappij is.

53. In de dagen van het laatste oordeel zag ik, hoe van die natie vele duizenden werden weggedreven uit de steden en dorpen en velden in de omtrek, die in de wereld niets goeds hadden gedaan uit enig beginsel van godsdienst of geweten, maar alleen voor hun goede naam en om oprecht te schijnen met het oog op gewin; want wanneer bij zulke mensen het uitzicht op reputatie en gewin wordt weggenomen, wat gebeurt in de geestelijke wereld, storten zij zich in alle zonden en beroven iedereen die zij ontmoeten, wanneer zij in de velden en buiten de steden zijn.

Ik heb gezien hoe zij in een brandende afgrond geworpen werden die zich onder het oostelijk gebied uitstreckte en in een duistere grot, die zich in het zuidelijk gebied uitstreckte.

Die uitwerping werd waargenomen in het jaar 1757, op 9 januari.

Diegenen die godsdienst hadden en vanuit de godsdienst een geweten, bleven achter.

54. Ik heb, maar slechts eenmaal, met Calvijn gesproken, hij was in een gezelschap van de hemel, dat zich naar voren boven het hoofd vertoont en hij zei mij, dat hij het met Luther en Melancton niet eens was geweest over het geloof-alleen, omdat er in het Woord zo dikwijls over de werken wordt gesproken en het doen bevolen wordt en dat daarom het geloof en de werken verbonden moeten worden.

Dat Calvijn in zijn gezelschap werd toegelaten, omdat hij goedaardig was en geen onrust veroorzaakte, werd mij door een overste van een gezelschap meegedeeld.

55. Wat het lot van Luther is, zal ik op een andere plaats meedelen, omdat ik hem dikwijls heb gehoord en gezien; hier alleen dit, dat hij dikwijls zijn leer van geloof-alleen heeft willen opgeven, maar tevergeefs en dat hij daarom nog in de wereld der geesten is, die in het midden is tussen de hemel en de hel; en dat hij daar dikwijls harde dingen te verduren heeft.

Hoofdstuk 7

Over de pausgezinden in de geestelijke wereld.

56. Over de pausgezinden en over het laatste oordeel over hen, werd in het werkje 'Over het Laatste Oordeel', nrs. 53 tot 64 gehandeld.

De pausgezinden verschijnen in de geestelijke wereld rondom de protestanten heen en zijn van hen gescheiden door een tussenruimte, die zij niet mogen overschrijden.

Maar toch weten zij, die tot de orde van de Jezüieten behoren, zich door geheime kunstgrepen gemeenschap te verschaffen en ook door onbekende paden zendelingen uit te zenden om te verleiden.

Dit wordt evenwel ontdekt en nadat zij zijn gestraft, worden zij òf naar hun gezelschap teruggezonden, òf in de hel geworpen.

57. Na het laatste oordeel is hun staat zodanig gewijzigd, dat het hun niet meer vergund wordt zich in gezelschappen te verenigen, zoals eerder; maar voor iedere liefde, zowel voor de goede als voor de boze, zijn wegen beschikt, die degenen die uit de wereld komen aanstonds betreden en daarlangs naar een gezelschap gaan in overeenstemming met hun liefde; zo worden de bozen gevoerd naar een gezelschap, dat met de hellen in verbinding is en de goeden naar een gezelschap, dat in verbinding is met de hemelen; zo is er voor gezorgd dat zij niet zoals eerder kunstmatige hemelen voor zich vormen.

Zulke gezelschappen zijn er in de wereld der geesten, die tussen de hemel en de hel ligt, ontelbaar vele; want er zijn er zoveel als er in het algemeen en in het bijzonder genegenheden van het goede en van het boze zijn; en in de tussentijd, vóórdát zij òf naar de hemel verheven òf in de neergeworpen worden, zijn zij in een geestelijke verbinding met de mensen in de wereld en wel omdat dezen zich ook tussen de hemel en de hel bevinden.

58. Diegenen onder de pausgezinden die niet geheel en al afgodendienaars waren en vanuit hun godsdienstigheid, met een oprecht hart goede dingen hebben gedaan en ook naar de Heer hebben opgezien, worden naar gezelschappen gevoerd die zijn gevestigd in de omgeving van de protestanten en daar worden zij onderwezen en wordt er voor hen het Woord gelezen en de Heer gepredikt; en zij die de waarheden aanvaardden en in hun leven toepassen, worden in de hemel verheven en worden engelen.

Zulke gezelschappen van pausgezinden zijn er vele in iedere streek en overal worden zij beschermd tegen de bedrieglijke en sluwe kunstgrepen van de monniken en tegen de Babylonische zuurdesem.

Verder zijn al hun kinderen in de hemel en omdat die daar onder toezicht van de Heer, door engelen worden opgevoed, weten zij niets van de valsheden in de godsdienst van hun ouders.

59. Allen die van de aarde in de geestelijke wereld komen, worden aanvankelijk in de belijdenis van hun geloof en in de godsdienst van hun vaderland gehouden; zo ook de pausgezinden, daarom hebben zij altijd iemand boven zich, die de paus voorstelt, die zij ook op dezelfde wijze als in de wereld, vereren; maar zelden gebeurt het, dat iemand die in de wereld paus was, daar de paus voorstelt; toch werd degene die twintig jaar geleden paus in Rome was, over hen gesteld; de reden hiervan was, dat hij in zijn hart meende dat het Woord meer heilig is dan men gelooft en dat de Heer moet worden aanbeden; maar nadat hij na enige jaren de pauselijke functie had bekleed, legde hij die neer en trok zich terug bij protestante christenen, onder wie hij nog steeds is en een zalig leven geniet.

Mij werd gegeven met hem te spreken en hij zei dat hij de Heer alleen aanbad, omdat Hij God is aan Wie alle macht in de hemel en op aarde toebehoort en dat het aanroepen van heiligen een dwaasheid was en ook hun missen; en dat hij in de wereld het voornemen had gevormd om die Kerk te herstellen, maar dat hij dat niet heeft kunnen doen, om redenen die hij ook meedeelde.

Ik zag hem, toen de grote stad in het noorden, waarin de pausgezinden waren, tijdens het laatste oordeel werd verwoest, in een draagstoel wegdragen en naar een veilige plaats brengen.

Heel wat anders gebeurde met zijn opvolger.

60. Het is mij vergund hieraan iets gedenkwaardigs toe te voegen.

Mij werd gegeven met Lodewijk de 14de te spreken, een voorvader van de thans regerende koning van Frankrijk, die toen hij in de wereld was, de Heer aanbad, het Woord las en de paus alleen erkende als het hoofd van de Kerk; daarom verkeert hij ook in de geestelijke wereld in hoog aanzien en bestuurt hij het beste gezelschap van de Franse natie.

Eenmaal zag ik hem alsof hij een trap afdaalde en toen hij beneden was aangekomen, hoorde ik hem zeggen, dat het hem voorkwam alsof hij in Versailles was en toen was er een

stilzwijgen van ongeveer twee uren, waarna hij zei zich te hebben onderhouden met de koning van Frankrijk, zijn kleinzoon over de *Bul Unigenitus*, dat hij van zijn eerste voornemen moest afzien en die Bul niet aannemen omdat die schadelijk was voor de Franse natie; en hij zei dat hij dat bij hem diep in zijn gedachten had ingeprent.

Dit gebeurde in het jaar 1759 op 13 december 's avonds om acht uur.

Hoofdstuk 8

Over de heiligen van de pausgezinden in de geestelijke wereld.

61. Het is welbekend dat in de mens vanwege zijn ouders het boze is ingeplant of overgeërfd is, maar het is weinig bekend, waarin dat boze bestaat.

Het bestaat in de liefde om te heersen, wat van dien aard is, dat naarmate men de teugels loslaat, die liefde verder voortholt, totdat zij van begeerte brandt om over iedereen te heersen en tenslotte als God wil worden aangeroepen en vereerd.

Die liefde is de slang, die Adam en Eva misleidde; want zij zei tot de vrouw: 'God weet, dat, ten dage als gij van de vrucht van de boom zult eten, uw ogen zullen geopend worden; en gij dan als God zult wezen', (Genesis 3:4,5).

Naarmate de mens dus met losse teugels in deze zelfde liefde voortholt, naar die mate keert hij zich van God af en naar zichzelf toe en wordt hij een godloochenaar; en dan kunnen de Goddelijke Waarheden die in het Woord zijn, gebruikt worden als middelen; maar omdat heerschappij het einddoel is, worden die middelen niet verder ter harte genomen dan voor zover zij daaraan dienstbaar zijn.

Dit is de reden, dat allen, die in de middelste of uiterste graad van de liefde om te heersen verkeren, in de hel zijn, want die liefde is dáár de duivel, waar sommigen van dien aard zijn, dat zij het zelfs niet kunnen verdragen dat iemand over God spreekt.

62. Deze liefde is bij zulke mensen uit de natie van de pausgezinden, die uit een razernij van het genot van deze liefde hebben geheerst en het Woord hebben veracht en de decreten van de pauzen daarboven hebben gesteld; dezen werden wat de uiterlijke dingen betreft geheel en al uitgeschud zodat zij niets meer van de Kerk wisten; en daarna werden zij in een hel geworpen en werden duivels.

Er is een bepaalde hel afzonderlijk voor hen die als goden willen worden aangeroepen, waar zij in zo'n verbeelding zijn, dat zij niet zien wat er is, maar wat er niet is; hun waanzin is als van iemand, die een kwaadaardige koorts heeft en dingen in de lucht ziet zweven en in de kamer en op het dek van zijn bed, maar die er niet zijn.

Dit ergste van alle kwaad wordt verstaan door '*de kop van de slang die door het zaad van de vrouw wordt vermorzeld en die Zijn hiel kwetst*', (Genesis 3:15).

'de hiel' van de Heer, die het zaad van de vrouw is, is het Goddelijk Voortgaande in het uiterste, dat wil zeggen het Woord in de letterlijke zin.

63. Omdat de mens door overerving zodanig is, dat hij heersen wil en naarmate de teugels gevierd worden hoe langer hoe meer over velen wil heersen en tenslotte over iedereen; en omdat het innigste van zijn liefde zo is dat hij als God wil worden aangeroepen en vereerd, daarom worden allen, die door de pauselijke bullen heilig werden verklaard, aan de ogen van anderen onttrokken en verborgen gehouden en wordt hun alle verkeer met hun vereerders ontnomen; en wel met dit doel, dat die wortel van het ergste van alle boosheden bij hen niet zal worden opgewekt en zij tot de fantastische waanzin vervallen, waarover hiervoor werd gesproken.

In zo'n waanzin verkeren zij die gedurende hun leven in de wereld er ijverig naar hebben gestreefd, om na dood heilig te worden verklaard, opdat zij zouden worden aangeroepen.

64. Velen uit de pausgezinden, voornamelijk de monniken, vragen, wanneer zij in de geestelijke wereld komen, naar de heilige van hun orde, maar vinden die niet. Daarover verwonderen zij zich dan en worden dan later door anderen onderricht, dat die heiligen zich bevinden onder hen die in de hemelen zijn ofwel onder hen die in de hellen zijn, al naar gelang van hun leven in de wereld en dat geen van beiden iets weten van hun verering en aanroeping; en dat zij, die dat weten en aangeroepen willen worden, zich in die afgezonderde hellen bevinden en in die waanzin verkeren. De verering van de heiligen is in de hemel zo'n gruwel, dat iemand daarvan schrikt als hij er slechts van hoort, want naarmate dat enig mens verering wordt geschonken, wordt naar die mate de verering aan de Heer onttrokken; want dan kan Hij niet alleen worden vereerd; en indien de Heer niet alleen wordt vereerd, ontstaat er scheiding, die de verbinding wegneemt en de zaligheid van het leven die daaruit voortvloeit.

65. Opdat ik zou weten van welke aard de heiligen van de pausgezinden zijn, teneinde dit bekend te kunnen maken, werden er bijna honderd vanuit de lagere aarde naar boven gebracht, die van hun heiligmaking wisten. Zij stegen op van achteren, enkelen alleen vóór het aangezicht en met een van dezen heb ik gesproken, die naar men zei Xaverius was en zolang ik met hem sprak was hij volslagen krankzinnig; toch kon hij mij vertellen dat hij in zijn plaats, waarin hij bleef opgesloten, niet krankzinnig was, maar dat hij dit werd, zo dikwijls hij dacht heilig te zijn. Eenzelfde gemompel hoorde ik van hen die achter mij waren.

66. Het is anders met de zogenaamde heiligen in de hemel; dezen weten volstrekt niets van wat er op aarde gebeurt; ik heb ook niet met hen gesproken, opdat er bij hen niet enig denkbeeld daarover ingang zou vinden. Eenmaal slechts ging de moeder van de Heer, Maria voorbij en verscheen in een wit kledingstuk op het hoofd en toen zij even stil stond, zei zij, dat zij de moeder van de Heer was en dat Hij weliswaar uit haar geboren was, maar toen Hij Zich God gemaakt had, had Hij al het menselijke uit haar afgelegd en dat zij Hem nu daarom aanbad als haar God en niet wilde dat iemand Hem als haar Zoon erkende, omdat in Hem al het Goddelijke is.

67. Hieraan zal ik deze gedenkwaardigheid toevoegen: enige malen verscheen er voor de Parijzenaren, die in de geestelijke wereld een gezelschap hebben, een zekere vrouw op gemiddelde hoogte, in een heerlijk gewaad en een aangezicht als een heilige, die zei dat zij Geneviève (*Genoveva*) was. Maar wanneer iemand dan begon haar te vereren, werd haar aangezicht gelijk veranderd en ook haar gewaad en werd zij gelijk aan een gewone vrouw en berispte hen dat zij een vrouw wilden vereren, die in haar eigen gezelschap geen grotere achting genoot dan een dienstmaagd en verwonderde zij zich dat de mensen in de wereld door zulke dwaasheden worden bevangen. De engelen zeiden dat haar verschijning plaatsvond opdat daardoor een scheiding gemaakt zou worden tussen de vereerders van een mens en de vereerders van de Heer daar.

Hoofdstuk 9

Over de mohammedanen in de geestelijke wereld en over Mohammed.

68. De mohammedanen verschijnen in de geestelijke wereld achter de pausgezinden in het westen en vormen als het ware een kring om hen heen; dat zij daar verschijnen komt

voornamelijk daaruit voort, dat zij de Heer erkennen als de grootste Profeet, de Zoon van God, wijs boven alles, die in de wereld werd gezonden om de mensen te onderwijzen. Iedereen van hen woont in die wereld op een afstand van het christelijke middelpunt, waar de protestanten wonen, overeenkomstig hun belijdenis van de Heer en van één God; want dat verbindt de hogere delen van het gemoed met de hemel en maakt de afstand vanuit het oosten, waarboven de Heer is; degenen die door een boos leven niet van harte in die belijdenis zijn, zijn daardoor in de hellen.

69. Omdat de godsdienst het binnenste van de mens uitmaakt en uit het binnenste al het overige van hem voortkomt en omdat Mohammed in hun gemoed innig met hun godsdienst verbonden is, daarom is er altijd een Mohammed voor hen zichtbaar en opdat zij hun aangezichten naar het oosten zullen wenden, waarboven de Heer is, wordt hij onder het christelijk middelpunt gesteld.

Deze geest is niet Mohammed zelf die de Koran heeft geschreven, maar een ander die zijn plaats vervult; ook is het niet altijd dezelfde, daar zij worden afgewisseld.

Eens was het iemand uit Saksen, die door de Algerijnen gevangen was genomen en mohammedaan gemaakt was.

Omdat deze ook christen was geweest, werd hij ertoe bewogen om met hen over de Heer te spreken, dat Hij niet een zoon van Jozef was, zoals zij in de wereld hadden geloofd, maar de Zoon van God Zelf; waardoor hij bij hen het denkbeeld invoerde van de eenheid van de Heer met de Vader in Persoon en in Wezen.

Op deze Mohammed volgden later anderen, die ertoe bewogen werden evenzo te spreken. Als gevolg daarvan gaan velen van hen tot het ware christelijke geloof ten aanzien van de Heer over; en die daartoe overgaan, worden naar een gezelschap gezonden dat dicht bij het oosten ligt, waar hun gemeenschap met de hemel gegeven wordt, waarheen zij later worden verheven.

Aan de plaats waar genoemde Mohammed zijn zetel heeft, vertoont zich een vuur als een fakkel om hem te herkennen; maar dat vuur is alleen voor de mohammedanen zichtbaar.

70. Mohammed zelf, die de Koran schreef, komt heden ten dage niet tevoorschijn.

Mij is meegedeeld, dat hij in de eerste tijden over hen was aangesteld, maar omdat hij over alle dingen in hun godsdienst, als God wilde heersen, werd hij verdreven van zijn zetel die zich beneden de pausgezinden bevond en verwezen naar de rechterzijde, dichtbij het zuiden. Eens werden enige gezelschappen uit de mohammedanen door kwaadwillenden aangespoord om Mohammed als God te erkennen en om die opstand te dempen, werd Mohammed uit de benedenwereld naar boven gebracht en vertoond en toen zag ik hem ook.

Hij had hetzelfde aanzien als lichamelijke geesten die geen innerlijke waarneming hebben, met een, naar het zwart neigend aangezicht; en ik hoorde hem alleen deze woorden zeggen: Ik ben uw Mohammed; en dadelijk daarop werd hij als het ware verzwolgen en naar zijn plaats teruggebracht.

71. Wat hun godsdienst betreft, die werd hun zo veroorloofd, omdat die met het karakter van de oosterlingen overeenkomt, daarom werd die godsdienst ook in zovele rijken aangenomen; en ook omdat daarin de voorschriften van de tien geboden, tegelijkertijd tot geboden van die godsdienst werden gemaakt; en omdat daarin ook iets uit het Woord was; maar voornamelijk omdat daarin de Heer als de Zoon van God en als de Allerwijste boven allen wordt erkend.

Door die godsdienst werden ook de afgodendiensten bij vele heidenen verdreven.

Dat er aan hen geen meer innerlijke godsdienst door Mohammed werd ontsluit, kwam door hun veelwijverij, die een onreine uitwaseming tot de hemel zendt; want het huwelijk van één man met één echtgenote stemt overeen met het huwelijk van de Heer met de Kerk.

72. Velen onder hen zijn ontvankelijk voor het ware en zien het juiste in een verstandelijke redenering, wat ik uit gesprekken met hen in de geestelijke wereld heb kunnen bemerken. Ik heb met hen gesproken over de Eenheid van God, over de Opstanding en over het Huwelijk.

Over de Eenheid van God zeiden zij, dat zij de christenen niet begrijpen als zij over de Drie-eenheid spreken en dan zeggen dat er drie Personen zijn en dat ieder van hen God is, terwijl zij toch ook zeggen dat er één God is.

Ik antwoordde hen daarop, dat de engelen in de hemel, die uit hen gevormd is, zo niet spreken; maar zeggen dat God één is in Persoon en in Wezen in Wie de Drieheid is; en dat de mensen op aarde deze Drieheid, drie personen noemen en dat deze Drieheid in de Heer is. Om dit voor hen te bevestigen, las ik hen voor, wat er in Mattheüs en Lukas geschreven is, over de ontvingenis van de Heer uit God de Vader; en ook waar de Heer Zelf zegt, dat de Vader en Hij één zijn; toen zij dit hoorden begrepen zij dat onderwerp en zeiden dat dus het Goddelijk Wezen in Hem is.

Over de Opstanding zeiden zij, dat zij de christenen niet begrijpen, wanneer die spreken over de staat van de mens na de dood, dat zij de ziel maken tot een adem of iets als lucht en hem daardoor alle genot ontnemen totdat hij weer met het lichaam verenigd wordt op de dag van het laatste oordeel.

Ik antwoordde hierop, dat alleen sommigen zo spreken, maar dat anderen, die niet tot die sekte behoren, geloven dat zij na de dood in de hemel zullen komen, met de engelen zullen spreken en hemelse zaligheid zullen genieten, die zij niet afscheiden van dergelijke vreugde, die zij in de wereld hebben, hoewel zij dit niet beschrijven; en dat er heden ten dage vele dingen aan hen worden geopenbaard over de staat van de mens na de dood, die zij vroeger niet hebben geweten.

Over het huwelijk heb ik veel met hen gesproken, onder andere, dat de echtelijke liefde een hemelse liefde is, die slechts kan bestaan tussen twee personen en dat de verbinding met meerdere vrouwen die hemelse liefde niet toelaat.

Zij hoorden mijn redenen aan en zagen daarvan de juistheid; verder ook dit, dat hun de polygamie vergund werd, omdat zij oosterlingen waren, die zonder die vergunning zich erger dan de Europeanen aan schandelijke echtbreuken zouden hebben overgegeven en zouden zijn vergaan.

Hoofdstuk 10

Over de Afrikanen en over de heidenen in de geestelijke wereld.

73. De heidenen, die niets over de Heer weten, verschenen om degenen heen die over Hem iets weten, zodat de buitenste omtrek wordt gevormd door hen die volslagen afgodendienaren zijn en zon en maan aanbidden.

Maar zij die één God erkennen en voorschriften, zoals er in de Tien Geboden staan, tot voorschriften van hun godsdienst en van hun leven maken, ziet men in hogere streken en daardoor zijn zij in rechtstreekse gemeenschap met de christenen in het midden; want zo wordt die gemeenschap niet verbroken door de mohammedanen en de pausgezinden.

De heidenen zijn ook van elkaar gescheiden, volgens hun karakter en vermogen om het licht, dat van de Heer door de hemelen uitstraalt op te nemen; want er zijn onder hen, die meer of minder innerlijk zijn en anderen die meer of minder uiterlijk zijn; wat zij niet hebben vanwege hun klimaat maar uit hun godsdienst; en de Afrikanen zijn meer dan anderen innerlijk.

74. Allen die één God, de Schepper van het heelal erkennen en aanbidden, hebben over God het denkbeeld van een Mens; zij zeggen dat niemand een ander denkbeeld over God kan hebben.

Wanneer zij horen, dat er velen zijn, die over God een denkbeeld koesteren, als van een kleine wolk, dan vragen zij, waar die dan zijn; en als men hun dan zegt, dat die onder de christenen zijn, geloven zij niet dat zoiets mogelijk is.

Maar dan wordt hun geantwoord, dat zo'n denkbeeld ontstaat omdat God in het Woord Geest genoemd wordt en zij over geest geen ander begrip hebben dan als een deel van een wolk, omdat zij niet weten dat elke geest en elke engel een mens is.

Men had echter onderzocht of hun geestelijk denkbeeld hetzelfde was als hun natuurlijk denkbeeld en er werd bevonden dat dit niet hetzelfde was als hun natuurlijk denkbeeld en ook bevonden dat dit niet hetzelfde was bij hen die innerlijk de Heer erkenden als de God van hemel en aarde.

Ik heb een zekere geestelijke uit de christenen horen zeggen, dat niemand een begrip kan hebben over het Goddelijk Menselijke; en zag toen dat hij achtereenvolgens werd overgebracht naar verschillende heidenen, die meer en meer innerlijk en van hen naar hun hemelen en tenslotte naar de hemelen van de christenen en overal werd hem inzicht gegeven ten aanzien van hun innerlijke opvatting over God en hij zag toen dat zij geen ander begrip hadden over God dan het begrip van een Mens, wat hetzelfde is als het begrip van het Goddelijk Menselijke.

75. Er zijn vele gezelschappen van heidenen, voornamelijk onder de Afrikanen, die wanneer zij door de engelen over de Heer worden onderwezen, zeggen dat het niet anders kan dan dat God de Schepper van het heelal in de wereld verscheen, omdat Hij die geschapen heeft en haar liefheeft en dat Zijn verschijning niet anders kon gebeuren, dan voor het gezicht van de ogen, in een menselijke vorm.

Wanneer hun gezegd wordt, dat hij niet verscheen zoals de engelen dat gewoonlijk deden, maar dat Hij als mens geboren werd en als zodanig werd gezien, aarzelen zij een weinig en vragen of hij dan van een menselijke vader werd geboren.

Wanneer zij dan horen dat Hij werd ontvangen van de God van het heelal en geboren uit een maagd, zeggen zij, dat daarom dus het Goddelijk Wezen in Hem is en omdat Hij oneindig en het Leven Zelf is, daarom was Hij niet een mens zoals andere mensen.

Daarna worden zij door de engelen onderricht, dat Hij voor het gezicht mens was zoals alle andere mensen, maar dat Zijn Goddelijk Wezen, dat in Zichzelf oneindig is en het Leven Zelf, toen Hij in de wereld was, de eindige natuur uit de moeder en het leven van die natuur en dus Zijn Menselijke, dat in de wereld ontvangen en geboren was, Goddelijk heeft gemaakt.

Dit wordt door de Afrikanen, omdat zij meer dan anderen innerlijk geestelijk denken, verstaan en aangenomen.

76. Omdat de Afrikanen van zo'n aard zijn, ook in de wereld, daarom heeft er tegenwoordig bij hen een openbaring plaats die in het midden begint en uitgaat tot de omtrek, maar niet tot aan de zeeën.

Zij erkennen onze Heer als de Heer van hemel en aarde en lachen om de monniken, wanneer zij die ontmoeten; en over de christenen die van een drievoudige Godheid spreken; en van zaligheid door louter geloof, zeggen zij, dat er niemand is met enige eredienst, die niet volgens zijn godsdienst leeft; en zo hij dat niet doet, kan hij wel niet anders dan stompzinnig en slecht worden, omdat hij dan niets uit de hemel ontvangt.

Een boosaardige geslepenheid noemen zij ook stompzinnig, omdat daarin geen leven maar de dood is.

Ik heb de vreugde van de engelen over deze openbaring gehoord, waardoor voor hen een gemeenschap geopend werd met het menselijk redelijke vermogen, dat heden ten dage gesloten is door de verblindheid, die zich in dingen van het geloof heeft verspreid.

Mij is uit de hemel gezegd, dat de bewoners van dat werelddeel door engelgeesten mondeling wordt voorgezegd, wat er nu is uitgegeven in het werk 'de Leer van het Nieuwe Jeruzalem

over de Heer en over het Woord' en in het werk 'de Leer des Levens voor het Nieuwe Jeruzalem'.

77. Wanneer ik in de geestelijke wereld met Afrikanen sprak, verschenen zij in gestreepte klederen van linnen en zij zeiden tot mij, dat zulke klederen met hen overeenstemden en dat hun vrouwen gestreepte klederen van zijde droegen.

Zij vertelden mij van hun kinderen, dat die dikwijls aan hun opvoeders om voedsel vragen en zeggen dat zij hongerig zijn en wanneer hun dan voedsel wordt voorgezet, bekijken zij het en proeven ervan of het hun past en eten er een weinig van.

Hieruit blijkt, dat geestelijke honger, die het verlangen is om echte waarheden te weten, dit bewerkt; want dit is een overeenstemming.

Wanneer zij willen weten in welke staat zij zijn ten opzichte van hun genegenheid en waarneming van het ware, trekken zij hun zwaarden en als die glinsteren dan weten zij, dat zij in echte waarheden zijn en dit al naar gelang de glans; ook dit is een overeenstemming.

Over het huwelijk zeggen zij dat het hun weliswaar volgens hun wet veroorloofd is meerdere vrouwen te nemen, maar dat zij er toch maar een nemen, omdat de ware echtelijke liefde niet kan worden verdeeld; en indien die wordt verdeeld, gaat haar wezen, dat hemels is, verloren; en wordt dan een uiterlijke en daardoor wellustige liefde, die in korte tijd, naarmate van de vermindering van kracht, verachtelijk wordt en tenslotte als haar kracht verloren is, weezin wekt.

De ware echtelijke liefde, die innerlijk is en niets ontleent aan wellust, blijft echter in eeuwigheid en neemt toe aan kracht en in dezelfde mate ook aan genot.

78. Over diegenen die bij hen uit Europa aankomen, zeggen zij, dat die niet worden toegelaten; en wanneer iemand, vooral monniken toch doordringen, onderzoeken zij wat die weten en wanneer zij iets over godsdienst vertellen, noemen zij dat dwaasheden, die zelfs het gehoor kwetsen en zetten hen dan aan het werk opdat zij iets nuttigs doen en als zij dat weigeren verkopen zij hen als slaven, die zij volgens hun wet naar welgevallen mogen straffen; wanneer zij hen echter tot niets nuttigs kunnen bewegen, worden zij tenslotte voor een kleine prijs aan het lagere volk verkocht.

Hoofdstuk 11

Over de Joden in de geestelijke wereld.

79. Vóór het laatste oordeel verschenen de Joden aan de linkerzijde van het christelijke middelpunt, in een vallei daar; maar daarna werden zij naar het noorden verplaatst en werd hun niet vergund met de christenen te handelen, dan alleen met hen, die buiten de steden rondwalen.

Er zijn in die streek twee grote steden, waarin de Joden na hun dood worden geleid, die vóór het oordeel beide Jeruzalem genoemd werden, maar na die tijd anders worden genoemd; omdat na het laatste oordeel door Jeruzalem de Kerk wordt verstaan, waarin alleen de Heer wordt aanbeden.

In hun steden zijn bekeerde Joden over hen aangesteld, die hen vermanen om niet onbehoorlijk over Christus te spreken en hen ook straffen die dat toch doen.

De straten van die steden zijn vol slijk, zodat zij er tot hun enkels toe in lopen en de huizen vol vuil, waardoor die zo'n stank verspreiden dat men niet kan naderen.

80. Soms verschijnt er een engel boven hen, op gemiddelde hoogte met een staf in de hand; en geeft hun te geloven dat hij Mozes is; en vermaant hun afstand te doen van hun waanzin, om ook hier nog de Messias te verwachten, omdat Christus de Messias is, die hen en alles regeert;

en dat hij zelf weet dat het zo is en ook toen hij in de wereld was, iets van Christus heeft geweten.

Wanneer zij dit horen trekken zij zich terug en de meesten van hen vergeten het en maar weinigen onthouden het.

Degenen die het onthouden worden in synagogen gezonden, waar bekeerde Joden hen onderwijzen; en zij die het onderwijs aannemen, ontvangen nieuwe klederen in plaats van de gescheurde, die zij eerder droegen; ook wordt hun het Woord gegeven dat fraai is geschreven en een woning in een niet vuile stad.

Maar zij die het onderwijs niet aannemen, worden in de hellen geworpen onder het grote gebied waar zij zich bevinden en velen worden in bossen en woestijnen gedreven, waar zij elkaar beroven.

81. Er wordt door hen in de wereld, evenals in de eerdere in allerlei dingen handel gedreven, vooral in edelstenen, die zij zich door onbekende wegen, uit de hemel verschaffen, waar edelstenen in grote hoeveelheid voorkomen.

Dat bij de Joden de handel in edelstenen bestaat, is omdat zij het Woord lezen in de oorspronkelijke taal en de letterlijke zin daarvan heilig houden en omdat kostbare stenen met de letterlijke zin overeenstemmen; over deze overeenstemming zie het werk 'de Leer van het Nieuwe Jeruzalem over de Heilige Schrift', nrs. 42 tot 45.

Zij verkopen die stenen aan de heidenen die rondom hen heen in de noordelijke streek wonen. Zij kunnen die ook door kunstgrepen namaken en de verbeelding opwekken dat die echt zijn; maar zij worden daarvoor door hun oversten streng bestraft.

82. De Joden weten minder dan anderen dat zij in de geestelijke wereld zijn en geloven dat zij nog in de natuurlijke wereld zijn en wel omdat zij geheel en al natuurlijke mensen zijn en uit hun innerlijke niets over hun godsdienst denken.

Daarom spreken zij ook over de Messias evenals zij dat eerder deden, bijvoorbeeld: dat hij komen zal met David en schitterend van diademen hen zal voorgaan en in het land Kanaän binnenleiden en onderweg, door het opheffen van zijn staf, de rivieren zal droogmaken, die zij moeten overtrekken; en dat de christenen – die zij onder elkaar heidenen noemen – dan de slippen van hun klederen zullen grijpen en zullen smeken om hen te mogen vergezellen; en dat zij de rijke mensen naar gelang van hun rijkdom zullen meenemen en dat die hen ook zullen dienen.

Zij willen er niet van weten dat in het Woord 'het land Kanaän' de Kerk wordt verstaan, door 'Jeruzalem' de Kerk wat de leer betreft en vandaar door 'Joden' allen die tot de Kerk van de Heer behoren.

Dat dit in het Woord door 'Joden' wordt verstaan, zie het werk 'de Leer over de Heilige Schrift', nr. 51.

Wanneer hun gevraagd wordt of zij geloven dat zij dan ook in het land van Kanaän komen zullen, zeggen zij, dat zij dan zullen neerdalen.

Wanneer hun gezegd wordt, dat het land Kanaän hen niet allen bevatten kan, antwoorden zij, dat het dan zal worden vergroot.

Wanneer hun gezegd wordt, dat zij niet weten waar Bethlehem is en wie tot de stam van David behoort, antwoorden zij, dat de komende Messias dat wel weet.

Wanneer hun gevraagd wordt hoe de Messias, de zoon van Jehovah, met zulke boze mensen zou kunnen wonen, zeggen zij dat zij niet boos zijn.

Wanneer hun gezegd wordt dat Mozes in zijn lied (Deuteronomium 32) hen beschrijft en zegt dat zij uitermate slecht zijn, dan antwoorden zij, dat Mozes toen zo vertoerd was, omdat hij moest aftreden, maar wanneer men hun daarop antwoordt, dat Mozes dat geschreven heeft op bevel van Jehovah, dan zwijgen zij en gaan heen om daarover te raadplegen.

Wanneer gezegd wordt, dat zij afstammen van een Kanaänitische vrouw en uit de hoerij van Juda met zijn schoondochter (Genesis 38) worden zij toornig en zeggen dat het voldoende is, dat zij van Abraham afstammen.

Wanneer hun gezegd wordt, dat er innerlijk in het Woord een geestelijke zin is, die alleen over Christus handelt, dan antwoorden zij, dat het niet zo is, maar dat er innerlijk in het Woord niets is dan goud; en meer van zulke dingen.

Hoofdstuk 12

Over de quakers in de geestelijke wereld.

83. Er zijn enthousiaste geesten, afgescheiden van alle anderen die zo ergerlijk dom zijn dat zij menen de Heilige Geest te zijn.

Toen het quakerdom ontstond, werden die geesten als het ware uit de bossen rondom getrokken, waarin zij ronddoelden en namen van vele quakers bezit en bliezen hen de overtuiging in dat de Heilige Geest in hen werkte; en omdat zij door de zintuigen een invloeiing gewaarwerden, nam dit godsdienstig gevoel hen zo geheel en al in, dat zij meenden meer dan anderen verlicht en heilig te zijn; daarom konden zij dan ook van hun godsdienstige gevoel niet meer worden afgebracht.

Zij die zich daarin bevestigden, vervallen na hun dood in eenzelfde enthousiasme en worden van de anderen afgezonderd en weggezonden naar hun gelijken, waar zij er vanuit de verte uitzien als wilde zwijnen.

Maar zij die zich niet daarin hebben bevestigd, worden van de anderen afgescheiden en weggezonden naar plaatsen die op woestijnen lijken en die in het uiterste van de noordelijke streek liggen, waar grotten hun tempels zijn.

84. Nadat de eerdergenoemde enthousiaste geesten van de quakers verwijderd waren, hielden ook de bevingen op, die door die geesten in hun lichamen veroorzaakt werden en nu voelen zij een beweging aan de linkerzijde.

Het is gebleken dat zij vanaf de eerste tijd, hoe langer hoe slechter werden en tenslotte op bevel van hun heilige geest, zich aan zonden overgaven, die zij aan niemand openbaarden. Ik heb met de stichter van hun godsdienst en met Penn gesproken, die mij zeiden dat zij aan zulke dingen geen deel hadden.

Diegenen echter die aan zulke dingen wel deel hebben, worden na hun dood in een donkere plaats geworpen en zitten daar in de hoeken en zien er uit als het vuil, dat bij het uitpersen van olijven overblijft.

85. Omdat zij de beide sacramenten: de Doop en het Heilig Avondmaal hebben verworpen en toch het Woord lezen en de Heer prediken en het woord voeren als zij door enthousiaste geesten bezeten zijn en zo de heilige dingen van het Woord met onheilige waarheden vermengen, daarom wordt er in de geestelijke wereld geen gezelschap uit hen gevormd; maar nadat zij ieder afzonderlijk heen en weer gedwaald hebben, worden zij weggezonden en in de eerdergenoemde woestijn verzameld.

Hoofdstuk 13

Over de Moravische broeders in de geestelijke wereld.

86. Met de Moravische broeders, die ook Hernhutters worden genoemd, heb ik veel gesproken.

Zij verschenen eerst in een vallei niet ver van de Joden verwijderd en nadat zij waren onderzocht en ontsluit, werden zij naar onbewoonde plaatsen gezonden.

Terwijl zij werden onderzocht, wisten zij op listige wijzen de gemoederen voor zich in te nemen en zeiden dat zij de overblijvenden van de apostolische kerk waren en dat zij daarom elkaar als broeders begroeten en als moeders diegenen die hun innerlijke verborgenheden opnemen; verder dat zij meer dan anderen het geloof onderwijzen en de Heer liefhebben omdat Hij aan het kruis geleden heeft, waarbij zij Hem het Lam noemen en Troon der genade; en meer dergelijke dingen, waardoor zij het vertrouwen opwekken, dat bij hen de eigenlijk christelijke Kerk is.

Degenen die door hun vleiende taal door hen gewonnen worden, worden door hen onderzocht of zij ook zodanig zijn, dat hun verborgenheden aan hen geopenbaard mogen worden; indien niet, dan houden zij die verborgen; en indien wel dan openbaren zij die; en vermanen dan en bedreigen ook degenen die hun verborgenheden over de Heer openbaar maken.

87. Omdat zij in de geestelijke wereld evenzo handelden en het toch werd bemerkt dat zij innerlijk niet zo dachten, werden zij, opdat dit zou worden blootgelegd, in de onderste hemel gevoerd, maar zij konden de sfeer van de christelijke naastenliefde en het daaruit voortkomend geloof van de engelen niet verdragen en vluchtten weg.

Daarna werden zij, omdat zij in de wereld geloofd hadden, dat zij allen levend waren en in de derde hemel zouden komen, ook in die hemel verheven; toen zij daar echter de sfeer van de liefde tot de Heer gewaarwerden, werden zij door een beklemming van het hart aangegrepen en begon bij hen een innerlijke smart en vervolgens stuiptrekkingen, zoals die voorkomen bij hen die in doodsangst verkeren, waarom zij zich dan ook voorover naar omlaag storten. Hierdoor werd al dadelijk openbaar dat zij innerlijk geen liefdadigheid jegens de naaste en geen liefde voor de Heer koesterden.

Vervolgens werden zij gezonden naar degenen aan wie het ambt is opgedragen om de innerlijke gedachten te onderzoeken en door hen werd gezegd, dat zij de Heer geringschatten en het leven van liefdadigheid zo ver verwerpen omdat zij er een afkeer van hebben en het Woord van het Oude Testament voor nutteloos houden en het Woord van de evangelisten verachten en alleen naar welgevallen uit de schriften van Paulus datgene nemen waarin iets over het geloof-alleen wordt gezegd en dat dit hun verborgenheden zijn die zij voor de wereld verbergen.

88. Nadat gebleken was, dat zij over de Heer dachten zoals Arius deed, dat zij het Woord en de profeten en evangelisten verachten, dat zij een leven van naastenliefde haten, terwijl toch op die drie, als op zuilen, de gehele hemel rust, werden diegenen die in de gedachten en tegelijk in het geloof van die verborgenheden hadden verkeerd als anti-christenen veroordeeld, die de drie wezenlijke punten van de christelijke Kerk verwerpen, namelijk: het Goddelijke van de Heer, het Woord en de liefdadigheid, en buiten de christelijke wereld in de woestijn geworpen, die aan het einde van de noordelijke streek, dichtbij de quakers gelegen is.

89. Ik heb Zinsendorf horen spreken, toen hij kort na zijn dood in de geestelijke wereld kwam en toegelaten werd te spreken zoals hij dat eerder in de wereld had gedaan.

Hij beweerde dat hij de verborgenheden van de hemel kende en dat niemand in de hemel kwam wanneer hij niet van zijn leer was; verder dat zij, die goede dingen doen ter wille van

de zaligheid, zeer zeker verdoemd worden en dat hij liever godsloochenaars in zijn gemeente opneemt dan zulke mensen.

Dat de Heer door God de Vader als Zijn Zoon werd aangenomen, omdat Hij aan het kruis geleden heeft en dat Hij toch een gewoon mens was.

Wanneer hem gezegd wordt dat Hij van God de Vader is ontvangen antwoordt hij, dat hij daarover dacht, zoals hij verkoos, maar niet durfde spreken zoals de Joden.

Bovendien heb ik van zijn volgelingen vele schandalen bemerkt, wanneer ik de Evangeliën las.

90. Zij zeggen dat zij een bepaald gevoel hadden en daardoor een innerlijke bevestiging van hun leerstellingen; hun werd echter getoond dat hun gevoel door fantastische geesten werd opgewekt, die bij de mens alles in zijn godsdienstig stelsel bevestigen en dat die dieper doordringen bij degenen, die zoals zij, hun godsdienstig stelsel liefhebben en veel daarover denken.

Die geesten spreken ook met hen en zij herkenden daarbij elkaar.